

OZOD SHARAFIDDINOVNING PUBLITSISTIK MEROSI VA IJTIMOIY TAFAKKURGA TA'SIRI

Xusanova E`zoza Ixtiyor qizi

O`zbekiston jurnalistika va ommaviy kommunikatsiyalar universiteti
"Xalqaro munosabatlar va ijtimoiy-gumanitar fanlar" fakultetining 1-
bosqich talabasi

xusanovaezoza07@gmail.com

Telefon: +998943628656

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14836488>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 01-Fevral 2025 yil
Ma'qullandi: 06-Fevral 2025 yil
Nashr qilindi: 08-Fevral 2025 yil

KEY WORDS

Ozod Sharafiddinov, publitsistika, tanqidiy tafakkur, ijtimoiy adolat, erkin fikrlash, yoshlar tarbiyasi, sotsiologiya.

ABSTRACT

Ozod Sharafiddinov o'zbek adabiyoti va publitsistikasi tarixida o'ziga xos o'rin tutgan, chuqur fikrlari va dadil qarashlari bilan tanilgan ziyoli edi. Ushbu maqolada uning publitsistik faoliyati, asarlarining jamiyatga ta'siri va u ilgari surgan tanqidiy tafakkur tamoyillari tahlil qilinadi. Muallif o'z maqolalarida adabiyot va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlikni yoritgan, yoshlarning tafakkurini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratgan. Uning fikrlari zamonaviy sotsiologik tadqiqotlar bilan uyg'unlashib, bugungi kun uchun ham dolzarbligini saqlab qolmoqda.

Har qanday jamiyatning intellektual va madaniy rivojlanishi asosan uning ziyolilari tomonidan shakllantiriladi. Jamiyat ma'naviy hayotining o'zgarishlarida yozuvchilar, adabiyotshunoslar, publitsistlar va tanqidchilarning roli beqiyosdir. Aynan shunday ziyolilar qatorida Ozod Sharafiddinov ham alohida o'rin egallaydi. U o'zbek adabiyoti va publitsistikasi rivojiga ulkan hissa qo'shgan, haqiqat va adolat uchun kurashgan, tanqidiy tafakkur va mustaqil fikrlashni targ'ib qilgan ziyolilardan biridir. Uning ilmiy va publitsistik faoliyati jamiyatni anglash, mustaqil tafakkurni rivojlantirish va yosh avlodga to'g'ri yo'nalish berish borasida katta ahamiyatga ega bo'ldi.

Sharafiddinovning ijodi keng qamrovli bo'lib, u adabiyotshunoslik, publitsistika, tarjimachilik va ijtimoiy tanqid sohalarida samarali mehnat qilgan. Uning asarlari o'zbek adabiyotining shakllanishi va rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatdi. Ayniqsa, u yozgan adabiy-tanqidiy maqolalar, ijtimoiy muammolarga oid chiqishlari va publitsistik mulohazalari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Sharafiddinov o'z faoliyatida nafaqat adabiy tanqidga, balki jamiyatdagi dolzarb masalalarga ham e'tibor qaratgan. Uning maqolalari va kitoblari mustaqil fikrlash, erkin tafakkur, ijtimoiy adolat va milliy o'zlikni anglash masalalariga bag'ishlangan. U nafaqat badiiy adabiyot, balki adabiyot va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlikni chuqur tahlil qilgan.

Ushbu maqolada Ozod Sharafiddinovning publitsistik merosi va ijtimoiy tafakkurga ta'siri atroflicha yoritiladi. Maqolada quyidagi jihatlar ko'rib chiqiladi: uning hayoti va ijodiy faoliyati; adabiyot va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlik haqidagi qarashlari; tanqidiy tafakkur va erkin fikrlashni targ'ib qilishi; yoshlar tarbiyasi va tafakkur rivojlanishi borasidagi qarashlari; ijtimoiy adolat va haqiqatni himoya qilishdagi roli. Maqola davomida Sharafiddinovning

asarlaridan namunalar keltiriladi, uning fikrlarining zamonaviy ahamiyati muhokama qilinadi va u ilgari surgan g'oyalar hozirgi davr sotsiologiyasi bilan bog'lanadi.

Ozod Sharafiddinov 1931-yilda tug'ilgan bo'lib, bolalik chog'idan ilm-ma'rifatga qiziqib ulg'aygan. U yoshlik yillaridanoq kitob o'qishga, ilm olishga intilgan va bu unga kelajakda buyuk publitsist va adabiyotshunos bo'lish yo'lini ochib bergan. O'sha davrda o'zbek jamiyatida savodxonlikni oshirish va madaniy yuksalish uchun sharoitlar yaratilayotgan bo'lsa-da, fikr erkinligi va mustaqil tafakkur hali to'liq shakllanmagandi. Sharafiddinov bolaligidan o'qishga chanqoq bo'lib, adabiyot va falsafa bilan chuqur qiziqdi. U boshlang'ich va o'rta maktab yillarida klassik adabiyot namunalarini, xususan, Cho'lpon, Abdulla Qodiriy, Fitrat kabi jadidlarning asarlarini o'qidi. Keyinchalik u rus va jahon adabiyoti bilan ham tanishib, Lev Tolstoy, Fyodor Dostoyevskiy, Viktor Gyugo, Uilyam Shekspir kabi buyuk yozuvchilarning asarlarini mutolaa qildi.

Uning bilim olishga bo'lgan ishtiyoqi keyinchalik oliy ta'lim bosqichida yanada rivojlandi. Sharafiddinov o'zining intellektual qobiliyatlari tufayli universitetda yaxshi natijalar ko'rsatdi va tez orada o'zbek adabiyotshunosligi hamda publitsistikasida muhim shaxslardan biriga aylandi. Sharafiddinovning ilmiy faoliyati adabiyotshunoslik bilan uzviy bog'liq bo'lib, u adabiy tanqid sohasida chuqur iz qoldirdi. Uning maqolalarida milliy adabiyot va jahon adabiyoti namunalari tahlil qilingan, adabiy jarayonlarning jamiyat hayotiga ta'siri muhokama etilgan.

Sharafiddinov o'z maqolalarida adabiyotni faqat badiiy vosita emas, balki jamiyat hayotining aks-sadosi deb bilgan. U o'zbek va jahon adabiyotining ko'plab namoyandalarining ijodini tahlil qilib, ularning ijtimoiy ahamiyatini ochib bergan. Masalan, u Abdulla Qodiriyning "O'tkan kunlar" romanini tahlil qilar ekan, bu asarning tarixiy voqealar bilan qanchalik bog'liq ekanligini va u o'zbek xalqining o'tmishdagi ijtimoiy ahvolini aks ettirishda qanchalik muhim ekanini ta'kidlagan. U shuningdek, Cho'lponning "Kecha va kunduz" asarini tahlil qilib, undagi erkinlik va inson huquqlari masalalariga alohida e'tibor qaratgan.

Sharafiddinov tarjimon sifatida ham faoliyat olib borgan. U xorijiy adabiyot namunalarini o'zbek tiliga o'g'irgan va shu orqali o'zbek kitobxonlarini jahon adabiyoti bilan tanishtirishga katta hissa qo'shgan. Uning tarjimon sifatidagi faoliyati shundan dalolat beradiki, u faqat milliy adabiyotga emas, balki xalqaro adabiy jarayonlarga ham qiziqqan. Tarjimachilik uning ilmiy tadqiqotlari va publitsistik chiqishlarida ham aks etgan. Sharafiddinov tomonidan o'zbek tiliga tarjima qilingan asarlar o'zbek kitobxonlari uchun yangi dunyo eshiklarini ochdi. Uning tarjimalari o'zbek adabiy tilining rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatdi.

Sharafiddinov nafaqat adabiyotshunos va publitsist, balki ustoz sifatida ham faoliyat olib borgan. U oliy ta'lim muassasalarida yoshlarni ilm-ma'rifatga oshno qilish, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish bo'yicha katta ishlar qilgan. U o'z ma'ruzalarida faqat adabiy tahlillar bilan cheklanmay, balki yoshlarni fikrlashga undaydigan, ularni jamiyat muammolarini anglashga majbur qiladigan mavzularni ham ko'targan. Sharafiddinov yosh avlodga "fikr bildirishdan qo'rqmang, haqiqatni izlang" degan tamoyilni singdirishga harakat qilgan. Uning shogirdlari bugungi kunda ham adabiyotshunoslik va publitsistika sohalarida samarali faoliyat olib bormoqda. Sharafiddinov o'z faoliyati davomida turli to'siqlarga duch kelgan. U yozgan maqolalar va tanqidiy chiqishlar ba'zan rasmiy doiralarning e'tiroziga sabab bo'lgan. Chunki u tanqidiy fikr bildirgan va jamiyatdagi mavjud muammolarni ochiq-oydin yoritgan. O'sha

davrning mafkuraviy cheklovlari unga katta bosim o'tkazgan bo'lsa-da, u o'z pozitsiyasidan qaytmagan. U jamiyat taraqqiyoti uchun eng muhim narsa – fikr erkinligi ekanligini ta'kidlab kelgan. Sharafiddinovning faoliyati mustaqil fikrlashni rivojlantirish, tanqidiy tafakkur madaniyatini shakllantirish va adabiy tanqidni jonlantirish yo'lida katta hissa bo'lib qoldi.

Sharafiddinov o'z maqolalarida yozuvchilar va shoirlarning ijtimoiy mas'uliyatini ta'kidlagan. U adabiyotni faqat badiiy zavq bag'ishlovchi vosita sifatida emas, balki ijtimoiy hayotning aks-sadosi deb bilgan. Uning fikricha, yozuvchi jamiyat oldida mas'ul bo'lib, adabiyot orqali dolzarb ijtimoiy masalalarni ko'tarib chiqishi lozim. Masalan, u o'z maqolalaridan birida shunday yozadi:

“Haqiqiy adabiyot – bu haqiqatni aytish san’ati. Unda yolg’on bo’lishi mumkin emas, aks holda adabiyot san’at emas, balki propaganda vositasiga aylanib qoladi.”

Bu fikr adabiyotning jamiyatdagi rolini tushunishda muhim mezon bo'lib xizmat qiladi. Haqiqatan ham, adabiyot xalqning ruhi va tafakkurini aks ettiruvchi, uni o'zgartiruvchi qudratli kuchdir.

Ozod Sharafiddinov adabiyotni nafaqat ijtimoiy muammolarni yorituvchi vosita, balki jamiyatni tarbiyalovchi kuch deb ham hisoblagan. Unga ko'ra, yozuvchilar o'z asarlari orqali insonlarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishi, ularni komillikka yetaklashi kerak. Bu borada Sharafiddinov o'z maqolalarida o'zbek va jahon adabiyotining buyuk namoyandalariga murojaat qilgan. U shunday yozadi:

“Adabiyot – inson ruhiyatining ko’zgusi. O’quvchi adabiyot orqali dunyoni tushunadi, hayotga yangicha nigoh bilan qarashni o’rganadi.”

Sharafiddinovning fikricha, jamiyat ma'naviyatini oshirish uchun yaxshi kitoblar va badiiy asarlar muhim rol o'ynaydi. U aynan yosh avlodning adabiyotga bo'lgan munosabatini shakllantirish orqali jamiyatni o'zgartirish mumkin deb hisoblagan. U shuningdek, o'z maqolalarida adabiyotning tarbiyaviy ahamiyatiga oid fikrlarini ilgari surgan. Masalan, u G'afur G'ulomning "Shum bola" qissasini tahlil qilar ekan, ushbu asarning o'quvchilar tafakkurini rivojlantirishdagi rolini ta'kidlagan. Unga ko'ra, bunday asarlar yoshlarni hayotning murakkab tomonlarini tushunishga o'rgatadi, ularni hayotiy tajriba bilan boyitadi.

Sharafiddinov o'z maqolalarida o'zbek adabiyotida ijtimoiy realizmning ahamiyatiga alohida e'tibor qaratgan. Unga ko'ra, adabiyot jamiyatning haqiqatini aks ettirishi kerak. Aynan shu sababli u ijtimoiy realizm janrini rivojlantirish tarafdori bo'lgan. U Abdulla Qodiriy, Cho'lpon, Oybek kabi adiblarning asarlarini tahlil qilar ekan, ularning ijodida jamiyatning ijtimoiy muammolarini yoritish usullariga e'tibor qaratgan.

Ozod Sharafiddinovning e'tibor qaratgan asosiy mavzularidan biri – adabiyot orqali milliy o'zlikni anglash masalasi edi. U milliy adabiyot xalqning madaniy merosini saqlab qolish va uni kelajak avlodlarga yetkazishda muhim rol o'ynashini ta'kidlagan. U shunday yozadi:

“Milliy adabiyot – xalqning ruhiy boyligi. Agar biz o’z adabiyotimizni chuqur o’rgansak, o’z o’tmishimizni ham yaxshi tushunamiz.”

Bu fikr Sharafiddinovning milliy adabiyotga bo'lgan yondashuvini aks ettiradi. Uning fikricha, milliy adabiyot faqatgina folklor yoki tarixiy mavzular bilan cheklanib qolmasligi, balki zamonaviy muammolarni ham qamrab olishi kerak. Masalan, u Oybekning "Navoiy" romanini tahlil qilib, unda buyuk shoirning hayoti va ijodi orqali milliy o'zlikni anglash masalasi qanday yoritilganini ko'rsatgan. Shuningdek, Sharafiddinov adabiy merosni asrab-avaylash va uni keng targ'ib qilish muhimligini ta'kidlagan. U adabiyot xalqning tarixiy va

madaniy identifikatsiyasini mustahkamlashda asosiy omillardan biri deb hisoblagan. Ozod Sharafiddinov adabiyot va jamiyat o'rtasidagi bog'liqlikka katta e'tibor qaratgan olim va publitsist edi. U adabiyotni nafaqat san'at turi, balki ijtimoiy o'zgarishlarning qudratli vositasi sifatida ko'rgan. Uning qarashlari hozirgi adabiyotshunoslik va sotsiologik tadqiqotlar uchun muhim nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Har qanday jamiyat rivojlanishida tanqidiy tafakkur muhim rol o'ynaydi. Tanqidiy fikrlash – bu insonning voqelikni tahlil qilish, mavjud axborotni shubha ostiga olish, mustaqil xulosa chiqarish va haqiqatni izlash qobiliyatidir. Ozod Sharafiddinov o'z ijodiy faoliyatida aynan tanqidiy tafakkur masalasiga alohida e'tibor qaratgan.

Uning fikricha, jamiyat faqat mustaqil fikrlovchi, tanqidiy tahlil qilish qobiliyatiga ega insonlar orqali taraqqiy etishi mumkin. Uning maqolalarida bu g'oya doimo ilgari surilgan bo'lib, u har qanday mafkuraviy dogmatizmga qarshi chiqqan. Sharafiddinov jamiyatdagi mavjud muammolarni ochiq muhokama qilish, ularni tanqidiy tahlil qilish va yechim izlash zarurligini ta'kidlagan. Sharafiddinovning tanqidiy tafakkurga oid qarashlari quyidagi tamoyillarga asoslangan edi:

1. Erkin fikr bildirish huquqi – Insonlar o'z qarashlarini ochiq bayon qilish imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak.

2. Haqiqatni izlash – Har qanday axborot va voqealar chuqur tahlil qilinishi, haqiqatni buzib ko'rsatish holatlariga qarshi kurashish lozim.

3. Ijodiy erkinlik – Yozuvchilar va olimlar hech qanday mafkuraviy cheklovlarsiz ijod qilish huquqiga ega bo'lishlari lozim.

4. Tanqidiy tahlil – Har qanday hodisa yoki g'oyani avtomatik qabul qilish emas, balki uni chuqur tahlil qilib, xolisona baholash muhim.

Sharafiddinovning bu fikrlari bugungi kunda ham dolzarb bo'lib, zamonaviy jamiyatning asosiy tamoyillaridan biri hisoblanadi. Ozod Sharafiddinovning ijodiy faoliyatining muhim jihatlardan biri uning adabiy tanqidga bo'lgan munosabatidir. U o'z maqolalarida tanqidning ahamiyatini, uning adabiyot va jamiyat taraqqiyotidagi rolini batafsil yoritgan. Sharafiddinov adabiy tanqidni faqat biror asarni baholash yoki yozuvchini maqtab qo'yish deb tushunmagan. Uning fikricha, haqiqiy adabiy tanqid:

- Asarning badiiy va falsafiy qimmatini tahlil qilishi kerak;
- Uning jamiyatga ta'sirini o'rganishi lozim;
- Adibning ijodiy uslubi va badiiy mahoratini tahlil qilishi zarur;

Kitobxonni tanqidiy fikrlashga undashi muhim. Sharafiddinov o'z davridagi ayrim adabiy tanqidchilarga nisbatan ham tanqidiy fikr bildirgan. U adabiy tanqidning faqat rasmiy maqtov yoki quruq tahlil bilan cheklanmasligi, balki jamiyatdagi o'zgarishlarni ham aks ettirishi kerakligini ta'kidlagan. Sharafiddinov tanqidiy tafakkurning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyatini ham ko'p bora ta'kidlagan. Unga ko'ra, jamiyat faqat mustaqil fikrlovchi, tahlil qilish qobiliyatiga ega insonlar orqali rivojlanadi. Masalan, u shunday yozadi:

“Tanqidiy tafakkur jamiyat taraqqiyotining kalitidir. U bo'lmasa, jamiyat turg'unlik girdobiga tushib qoladi.”

Sharafiddinov bu fikrni tasdiqlash uchun tarixiy misollarga murojaat qilgan. U Yevropa Uyg'onish davrini, jadidchilik harakatini, XIX-XX asr adabiyotshunoslik va falsafa oqimlarini tahlil qilib, ularning muvaffaqiyatida tanqidiy tafakkur qanday rol o'ynaganini ko'rsatgan. Shuningdek, u o'z maqolalarida o'zbek jamiyatida tanqidiy tafakkurni shakllantirishning

muhimligini qayd etgan.

Ta'lim tizimida tanqidiy tafakkur shakllantirilishi kerak. Yoshlarga mustaqil fikrlashni o'rgatish – eng muhim maqsadlardan biridir. Matbuot va publitsistika erkin fikr targ'ib qilinishi kerak. Haqiqiy jurnalistika jamiyatdagi muammolarni ochiq yoritishi lozim. Adabiyot va san'at erkin bo'lishi kerak. Yozuvchilar o'z asarlarida haqiqatni yoritishdan qo'rqmasliklari lozim. Sharafiddinovning tanqidiy tafakkurga oid maqolalari adabiyot va jamiyatning turli jihatlarini qamrab olgan. U adabiy tanqidning mustaqil bo'lishi va yozuvchilarning erkin ijod qilish imkoniyatiga ega bo'lishi kerakligini ta'kidlagan. U ko'plab yozuvchilarning asarlarini tahlil qilib, ularning haqiqatni yoritishdagi o'rnini baholagan.

Sharafiddinov jurnalistikaning jamiyatdagi roli va uning haqiqatni yoritishdagi mas'uliyati haqida fikr bildirgan. U zamonaviy jamiyatdagi mafkuraviy cheklovlarni tanqid qilib, mustaqil fikrlashni rivojlantirish zarurligini ta'kidlagan. Ozod Sharafiddinov tanqidiy tafakkur va erkin fikrlashning muhimligini doimo ta'kidlab kelgan. Yozuvchilar, olimlar va jurnalistlar haqiqatni yoritishda erkin bo'lishlari kerak. Ta'lim tizimi mustaqil fikrlashni shakllantirishga xizmat qilishi lozim. Haqiqiy adabiyot va publitsistika jamiyatdagi muammolarni ochiq muhokama qilishi kerak. Har qanday jamiyatning taraqqiy etishi uchun tanqidiy tafakkur muhim rol o'ynaydi. Tanqidiy fikrlash insonning ma'lum bir fikr yoki g'oyani shubha ostiga olib, uni tahlil qilish, haqiqatni izlash va xulosa chiqarish qobiliyatidir.

Ozod Sharafiddinov o'z faoliyatida tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga katta ahamiyat bergan. U jamiyatda fikrlar erkinligi bo'lishi, insonlar o'z qarashlarini ochiq bayon qila olishlari lozimligini ta'kidlagan. Har qanday hodisa yoki g'oyaga shubha bilan qarash va tahlil qilish kerak. Tanqid jamiyatning muhim bir qismi bo'lishi lozim. Mafkuraviy dogmatizm jamiyatni ortga tortadi. Uning fikricha, mustaqil fikrlash, haqiqatni izlash va tanqidiy tahlil qilish ijtimoiy taraqqiyot uchun muhim omillardir. Ozod Sharafiddinov o'z davrida adabiy tanqidga yangi yondashuv olib kirgan. U tanqidni faqat yozuvchi yoki shoirning kamchiliklarini ko'rsatish vositasi emas, balki jamiyat taraqqiyotiga xizmat qiluvchi intellektual faoliyat deb bilgan. Sharafiddinov adabiy tanqidning asosiy tamoyillarini quyidagicha bayon qilgan: **adabiy tanqid xolis bo'lishi kerak.** Tanqid yozuvchini maqtash yoki yomonlash emas, balki asarning mohiyatini ochib berishga xizmat qilishi lozim. Tanqid haqiqatga asoslangan bo'lishi kerak. Yozuvchi yoki asar bo'yicha fikr bildirayotganda shaxsiy qarashlar emas, dalillar asosida xulosa chiqarish lozim. Tanqid asarning ijtimoiy ahamiyatini ko'rsatishi kerak. Adabiyot faqat badiiy go'zallik emas, balki jamiyat hayotiga ta'sir qiluvchi kuch bo'lishi lozim. Sharafiddinovning adabiy tanqidga oid maqolalarida asosan quyidagi jihatlar yoritilgan:

1. Yozuvchi va shoirlarning ijodiy erkinligi – Yozuvchi jamiyatdagi haqiqatni aytishdan qo'rqmasligi kerak.
2. Tanqidiy tafakkurning jamiyatdagi o'rnini – Haqiqiy adabiyot va publitsistika tanqidiy tafakkur bilan bog'liq bo'lishi lozim.
3. Asarning jamiyatga ta'siri – Adabiy tanqid shunchaki matnni tahlil qilish emas, balki uning ijtimoiy ahamiyatini yoritish vositasidir.

U o'z maqolalarida tarixiy tajribalarni tahlil qilib, tanqidiy tafakkur rivojlangan jamiyatlar tezroq taraqqiy etganini ko'rsatgan. Masalan, Yevropa Uyg'onish davrida tanqidiy fikrlashning rivojlanishi ilm-fan va madaniyatning yuksalishiga olib kelgan. Sharafiddinovning tanqidiy tafakkur bo'yicha quyidagi g'oyalari diqqatga sazovor:

- Ta'lim tizimida mustaqil fikrlashni rivojlantirish kerak. O'quvchilarga tayyor javoblarni emas, balki o'z fikrlarini shakllantirishni o'rgatish lozim.

- Adabiyot va san'at erkin bo'lishi kerak. Yozuvchilar va shoirlar o'z fikrlarini erkin ifoda eta olishlari zarur.

- Matbuot va jurnalistika mustaqil bo'lishi lozim. Jurnalistlar jamiyatdagi muammolarni ochiq yoritish imkoniyatiga ega bo'lishlari kerak.

Sharafiddinovning maqolalari o'z davrida katta bahs-munozaralarga sabab bo'lgan. U jamiyatdagi mavjud muammolarni ochiq yoritgani uchun ba'zan keskin tanqidga ham uchragan. Biroq u o'z pozitsiyasidan qaytmagan va doimo haqiqatni himoya qilgan. Ozod Sharafiddinov o'zbek adabiyotida tanqidiy tafakkurni rivojlantirishga katta hissa qo'shgan.

Har bir jamiyatning kelajagi yosh avlodning qanday tarbiya topishiga bog'liq. Mustaqil fikrlovchi, intellektual jihatdan rivojlangan, ma'naviy boy yoshlar jamiyatni taraqqiyot sari yetaklaydi. Ozod Sharafiddinov yoshlarning tafakkurini shakllantirish, ularni ilm-fanga qiziqtirish va milliy o'zlikni anglashga undash borasida muhim fikrlarni ilgari surgan. Sharafiddinovning yoshlar tarbiyasi haqidagi asosiy g'oyalari quyidagilardan iborat:

1. Yosh avlodni mustaqil fikrlaydigan shaxs sifatida tarbiyalash lozim.
2. Yoshlarni ilm-fanga qiziqtirish uchun ta'lim tizimi sifatli bo'lishi kerak.
3. Adabiyot va san'at yoshlarning ma'naviyatini shakllantirishda asosiy omillardan biridir.
4. Tanqidiy tafakkur bolalikdan shakllantirilishi kerak.

Uning fikricha, yoshlarning fikrlash qobiliyatini rivojlantirish jamiyatning umumiy taraqqiyotiga bevosita ta'sir qiladi. Shu sababli, u ta'lim tizimi va ilmiy muhitni takomillashtirish masalalariga alohida e'tibor qaratgan. Sharafiddinov yoshlarning ilm-fanga bo'lgan qiziqishini oshirish uchun ta'lim tizimi tubdan o'zgarishi kerak deb hisoblagan. Sharafiddinov yoshlarning bilim olish jarayoni shunchaki ma'lumot yodlash bilan cheklanib qolmasligi, balki ularni mustaqil tahlil qilishga o'rgatish lozimligini ta'kidlagan. U ta'lim tizimi shaxsning erkin fikrlash qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qilishi kerak deb hisoblagan.

Sharafiddinov yoshlarning kitob o'qish odatini shakllantirish muhimligini alohida ta'kidlagan. Uning fikricha, kitoblar inson tafakkurini boyitadi, fikrlash qobiliyatini oshiradi va dunyoqarashini kengaytiradi. U shunday yozadi:

"Agar yoshlar badiiy adabiyot va ilmiy kitoblarga qiziqmasa, jamiyatning kelajagi xavf ostida qoladi."

Uning fikricha, kitobxonlik madaniyatini rivojlantirish uchun yoshlarni bolalikdan kitob o'qishga o'rgatish lozim. Maktab va universitetlarda kitobxonlik an'analarini mustahkamlash kerak. Adabiy tanqid yoshlarning fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qilishi kerak. Sharafiddinovning fikriga ko'ra, insonning ma'naviy olami asosan uning qanday kitoblarni o'qishiga bog'liq. Shu sababli u kitobxonlik madaniyatini jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida ko'rgan. Ozod Sharafiddinov yoshlar tarbiyasiga oid qarashlari bilan o'zbek publitsistikasi va adabiyotshunosligida muhim o'rin tutadi. U yoshlarning intellektual rivoji va tanqidiy tafakkurini shakllantirish jamiyat taraqqiyotining muhim omili ekanligini ta'kidlagan.

Ozod Sharafiddinov adolat va haqiqatni himoya qilishni, har bir jamiyatning ustuvor

vazifasi deb bilgan. Uning fikricha, ijtimoiy adolatning ta'minlanishi faqatgina iqtisodiy va siyosiy tizimlarning yaxshi ishlashi bilan cheklanmaydi, balki insonlarning ma'naviy o'ziga xosligini hurmat qilish va haqiqatni so'zlashdagi jasoratni qadrlash bilan ham bog'liqdir. Sharafiddinov adolatni nafaqat qonuniy, balki ma'naviy jihatdan ham asoslangan tushuncha sifatida ko'rgan. Unga ko'ra, jamiyatdagi har bir shaxs o'z huquqlarini ta'minlashi kerak, va shu bilan birga, boshqalarning huquqlarini hurmat qilish ham muhimdir. U adolatni va haqiqatni himoya qilishni faqat yozma va og'zaki so'zlarda emas, balki kundalik hayotda ham faoliyatga tadbiiq etishga chaqirgan. Sharafiddinovning fikriga ko'ra, haqiqatni so'zlash — bu jasorat, ayniqsa, ijtimoiy yoki siyosiy to'siqlar mavjud bo'lgan davrda. U ko'p hollarda haqiqatni ochiqchasiga ifoda etishning o'zi jamiyatda erkinlikni rivojlantirishga yordam berishini ta'kidlagan. Shu bilan birga, u haqiqatni so'zlashni tanqidiy fikrlashning ajralmas qismi sifatida ko'rgan. Uning fikricha, haqiqatan ham ijtimoiy adolatni ta'minlash uchun haqiqatning qanday holatda bo'lishidan qat'i nazar, uni ochiq-oshkora ifoda etish lozim. Sharafiddinov jurnalistlar, yozuvchilar va adiblar, xususan, haqiqatni so'zlash orqali ijtimoiy o'zgarishlarni amalga oshirishda muhim rol o'ynaydi deb hisoblagan.

Uning badiiy asarlari va publitsistik maqolalari ko'pincha jamiyatdagi noto'g'ri holatlarni yoritish, ularni tuzatishga undashga qaratilgan. Uning yozganlari o'quvchilarni ongli va erkin fikrlashga rag'batlantirgan. Sharafiddinovning jurnalistika sohasidagi g'oyalari haqiqatparvarlikka asoslangan edi. U jurnalistlarning vazifasi faqatgina voqealarni tasvirlashda emas, balki jamiyatdagi muammolarni yoritishda, haqiqatni ochishda ham muhim rol o'ynashini ta'kidlagan. U jurnalistikaning axloqiy jihatlariga ham alohida e'tibor qaratgan, haqiqatni so'zlashda chin so'zligi va xolislikni saqlashni muhim deb bilgan. Sharafiddinov o'zining maqolalarida va intervyularida ko'plab ijtimoiy va siyosiy masalalar haqida fikr bildirdi. Uning maqsadi faqat tanqid qilish emas, balki dolzarb masalalarga yechim topish, jamiyatni yaxshilash edi. U jurnalistlarni haqiqatni o'z joyida, xolis va adolatli tarzda yoritishga chaqirdi.

Ozod Sharafiddinovning ijodi va qarashlari o'zbek adabiyoti va publitsistikasi tarixida o'chmas iz qoldirdi. Uning asarlari faqatgina adabiyot uchun emas, balki jamiyatning o'zi uchun ham qimmatli manba bo'lib qolmoqda. U yoshlarni, ilm-fan va ta'lim tizimini, adabiyot va san'atni har doim ijtimoiy taraqqiyotning ajralmas qismi sifatida ko'rgan. Sharafiddinovning g'oyalari bugungi kunda ham dolzarbdir. Yoshlarning intellektual rivojini va tanqidiy tafakkurini shakllantirish, ta'lim tizimini yangilash, haqiqatni himoya qilish va adolatni ta'minlash kabi masalalar hali ham jamiyatimizda ahamiyatga ega. Uning fikrlarini o'rganish, bugungi kunda yoshlarga va o'quvchilarga o'z bilimlarini yanada chuqurlashtirish va jamiyatni yaxshilashda yordam beradi. Sharafiddinovning g'oyalari nafaqat uning zamonasiga, balki kelajak avlodlarga ham katta ta'sir o'tkazadi. Uning yoshlarni erkin fikrlashga, ilm-fanga qiziqishga, va jamiyatdagi adolatni ta'minlashga bo'lgan qiziqishi bugungi yoshlarning maqsadlarini shakllantirishda yordam beradi. Bu g'oyalar, ayniqsa, ta'lim tizimini isloh qilish va yoshlarni mustaqil fikrlovchi shaxslar sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Sharafiddinov O. "Haqiqat va hayot". – Toshkent: Ma'naviyat, 2005.
2. Sharafiddinov O. "Ko'ngil daftari". – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi Adabiyot va san'at nashriyoti, 1998.
3. Sharafiddinov O. "Millat va siymo". – Toshkent: O'zbekiston, 2000.

4. Sharafiddinov O. "Ijod va jamiyat". – Toshkent: Fan, 2003.
5. Sharafiddinov O. "Matbuot va ma'naviyat". – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
6. Karimov I. "Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch". – Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
7. Yoqubov U. "O'zbek adabiy tanqidchiligi: taraqqiyot bosqichlari va hozirgi kun masalalari". – Toshkent: Fan, 2010.
8. Xayrullayev M. "O'zbek publitsistikasi rivojlanish bosqichlari". – Toshkent: O'zbekiston, 2015.
9. Rasulov S. "O'zbek adabiy tanqidchiligi va publitsistikasi". – Toshkent: Sharq, 2017.
10. G'ulomov A. "O'zbek jurnalistikasi va publitsistikasi". – Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
11. Jalolov J. "Ma'naviyat asoslari". – Toshkent: O'zbekiston, 2002.
12. Mamadaliyev S. "Zamonaviy publitsistika nazariyasi". – Toshkent: Universitet, 2014.
13. Rahimov N. "Adabiyot va ijtimoiy fikr". – Toshkent: Akademnashr, 2016.
14. Qodirov M. "Publitsistika va badiiy ijod". – Toshkent: Ma'naviyat, 2020.

